

VOOR DE HULPVRAAG UIT DOMEINVERBINDEND JONGERENWERK ALS JEUGDWELZIJNSWERK

Onderzoeksprogramma Lectoraat Youth Spot – Jongerenwerk
2023 – 2025

Auteur

dr. Stijn Sieckelinck
Lector Youth Spot – Jongerenwerk

Vastgesteld directeurenoverleg cirkel 1&2, 12 juni 2023.

[versie]

Lectoraat Youth Spot

Kenniscentrum Maatschappij en Recht,
Hogeschool van Amsterdam, 2023

Het lectoraat Youth Spot

werkt in structurele samenwerking met 18 welzijnsorganisaties en richt zich op de kwaliteitsverbetering van het jongerenwerk. Zij werkt bottom-up (onder meer op basis van de 'tacit knowledge' van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen in de werelden van jongeren, samenleving, wetenschap en beleid.

Lectoraat Youth Spot

Hogeschool van Amsterdam
Kenniscentrum Maatschappij en Recht
Postbus 1025
1000 BA Amsterdam
T. 06 21156083
W. www.hva.nl/youth-spot

© 2023 Copyright Hogeschool Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de Hogeschool Amsterdam.

Vooraf

Voor u ligt het nieuwe onderzoekprogramma 2023-2025 van Lectoraat Youth Spot: Voor de hulpvraag uit. Domein-verbindend jongerenwerk als jeugdwelzijnswerk. De titel verwijst naar hoe het jongerenwerk als belangrijke partner in de sociale basis verschillende leefwerelden van jongeren weet te verbinden met meer aansluiting en welbevinden tot gevolg. Aansluiting verwijst naar de kracht van jongerenwerk om zogenaamd moeilijk bereikbare doelgroepen te bereiken en positief te betrekken. Jeugdwelbevinden verwijst naar de mogelijkheden die minderjarigen en adolescenten hebben om hun kwaliteiten te ontwikkelen en hun leven op te bouwen. Om hieraan bij te dragen gaan jongerenwerkers samenwerkingen aan met heel verschillende domeinen binnen de civil society, de zorg, het onderwijs, de lokale overheid en de markt. In elk van deze samenwerkingsverbanden komt voor de jongerenwerker het belang van de jongere(n) op de eerste plaats.

Dit programma bouwt niet enkel qua naamgeving, maar ook qua werkwijze in belangrijke mate verder op het onderzoeksprogramma dat onder de vorige lector tot stand kwam: Verbindend jongerenwerk. Onderzoeksprogramma 2020-2022. Voornaamste reden is de grotendeels positieve proces- en productevaluatie van dit programma door de partners van Youth Spot. De voorbije jaren is dankzij ons partnerschap met succes de werking van jongerenwerk aangetoond. Het komt er nu op aan deze werking goed in te zetten op actuele onderwerpen. Recente zorgelijke en hoopvolle maatschappelijke ontwikkelingen maken het nog belangrijker om de verbindende kwaliteit van jongerenwerk verder te onderzoeken en onder de aandacht te brengen.

Youth Spot is er ook de komende jaren op gericht om er middels praktijkgericht onderzoek aan bij te dragen dat het jongerenwerk zoals een teamleider het verwoordde 'voor de hulpvraag uit' kan blijven lopen. Onder hulpvraag verstaan we een 'door de jongere zelf of door zijn omgeving geformuleerde zorgbehoefte'. Het is bekend dat vele jongeren niet tot deze stap komen wegens angst voor stigma, gebrek aan vertrouwen, angst voor de gevolgen, slechte ervaringen of onwetendheid. Het jongerenwerk lijkt het meest van toegevoegde waarde waar signalen van behoeften en talenten laagdrempelig kunnen worden opgepikt en vertaald naar passende, duurzame ondersteuning in vrijwillig kader, dus 'voordat het een hulpvraag hoeft te worden'.

Met ingang van 1 januari 2023 wordt Lectoraat Youth Spot- Jongerenwerk gevormd door Combiwel, Dock, PerMens, JoU, Dynamo, Venzo Swazoom, The Mall de Baarsjes, ContourdeTwern, Wijkz, AM Support/Presikhaaf University, De Schoor, Participe, Gro-up, Youth for Christ, Bindkracht10, Meerwaarde en de Hogeschool van Amsterdam.

Inhoudsopgave

Vooraf 3

Inhoudsopgave.....	4
Inleiding	5
1.1 Jongeren in precare situaties, wantrouwen tegenover instituties	5
2. Evaluatie.....	7
3. Missie	10
3.1 Waarom praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek?	11
3.2 Sociale veerkracht en the wheel of privilege.....	12
4. Programma	15
4.1 Verbreden, verzilveren, verdiepen	15
4.2 Domeinverbindend methodisch werken	17
4.3 Aandachtspunten	20
5. Werkwijze	22
5.1 Werkplaatsen	22
5.2 Kennisbasis	23
5.3 Learning Community of Practice	23
6. Organisatie.....	25
6.1 Positionering.....	26
6.2 Team	26
7. Historie	27
8. Literatuur.....	29

Inleiding

In het vorige onderzoeksprogramma werd al aangegeven dat voor een groeiende groep jongeren het welzijn onder druk is komen te staan (Metz, 2020). Deze tendens is de voorbije jaren niet gekeerd. Integendeel: de nood in jeugdland lijkt toegenomen– of is op zijn minst uitvergroot– door een aantal opeenvolgende crises. Het welbevinden van jongeren in Nederland krijgt dan ook veel aandacht in de media en in onderzoek. In het algemeen lijkt er sprake te zijn van een toegenomen druk en stress bij jongeren, bijvoorbeeld door prestatiegerichte onderwijs- en carrièredoelen, ge/misbruik van sociale media en persoonlijke problemen zoals mentale gezondheid en zelfbeeld. Tegelijkertijd zijn er ook positieve trends, zoals de toenemende aandacht voor het belang van sociale en emotionele vaardigheden en de groeiende acceptatie van diversiteit en inclusie (ESWRA, 2022).

1.1 Jongeren in precare situaties, wantrouwen tegenover instituties

Er zijn verschillende factoren die van invloed zijn op het welbevinden van jongeren, zoals sociale en economische omstandigheden, onderwijs, gezondheid en geluk. Het moge duidelijk zijn dat jeugdigen de afgelopen jaren niet veel geluk hebben gekend. Meteen bij de start van het vorige onderzoeksprogramma sloeg de COVID19-pandemie toe. Meer dan twee jaar lang werd ons leven en dus ook dat van jongeren beheerst door angst voor besmetting, angst voor contact en angst over onze naasten. Structuren en regelmaat vielen weg. Jongeren werden nog meer dan voorheen gesocialiseerd in de online leefwereld (Todorovic ea, 2023). Overheidsmaatregelen wekten, ondanks tijdelijke hulppakketten, zeker onder jongeren in maatschappelijk kwetsbare posities veel ongenoegen en verzet. Voor de meeste mensen lijkt dit alweer achter ons te liggen en is het weer business-as-usual. Maar de gesprekken op het terrein laten een complexer beeld zien: heel wat jongeren zijn nog steeds meer zoekende dan voorheen (keuzestress en prestatiedruk) en een recordaantal valt uit op school (NOS), kortom: veel jongeren zijn nog steeds in coronacrisis (PPJ, 3^e advies, 2023). Sinds de inval van Rusland in Oekraïne, is daar een internationaal veiligheidsvraagstuk, een energieschaarste en een koopkrachtprobleem bij gekomen. Ook de alarmerend snel verslechterende staat van ons leefklimaat heeft impact op hoe jongeren naar de toekomst kijken. Het wekt weinig verbazing dat het vertrouwen van burgers in instituties en beslissers flink is afgenomen (Van Wonderen et al, 2022). Bijzondere vermelding verdient het kinderopvangtoeslagenschandaal dat met name burgers van niet-Nederlandse origine en lage sociaal-economische status trof en dus heel wat jongeren die bekend zijn bij het jongerenwerk bijzonder hard geraakt heeft en nog geen fatsoenlijke afhandeling kent (Custers, 2023).

Het moge duidelijk zijn: bovenstaande situatieschets creëert grote uitdagingen. Daarbij hebben wij als onderzoekers, beslissers en professionals een voorbeeldfunctie en het is dan ook belangrijk om elkaar niet verder de put in te praten. (De Winter, 2022). Geconfronteerd met deze grote, uiteenlopende opgaven als eenzaamheid, passiviteit, schooluitval, overlast, middelengebruik, overgewicht, pesten, schulden, sexting, ondermijning, criminaliteit of radicalisering (het lijstje komt uit het vorige onderzoeksprogramma, Metz, 2020), tel daarbij de toegenomen prestatiedruk, armoede, cyberfraude en bendegeweld, dan schiet men makkelijk in de reflex om enkel nog risico's en problemen te zien. Het gevolg is vaak een meer geïndividualiseerd en op risico's gericht hulpaanbod. Jongerenwerk daarentegen draagt juist bij aan preventie omdat het niet enkel bezig is met wat men wil voorkomen (Sieckelincx, 2022). Uiteraard moet er ook ruimte zijn voor individuele aandacht en het benoemen van problemen, maar het is evenzeer van belang om zich bewust te zijn van de termen en processen die een collectievere, ontwikkelingsgerichte benadering in de weg staan. De term 'risicjongere' bijvoorbeeld spreekt subsidieverstrekking aan, maar duwt de jongere zelf verder weg. Taal creëert dus een tegenstrijdige werkelijkheid. Voorbeeld van een

tegenstrijdig proces is de inzet van korte termijn middelen, terwijl onderzoek laat zien dat jongerenwerk gebaat is bij continuïteit zodat duurzame betekenisrelaties kunnen worden opgebouwd (Sonneveld, 2022).

Dit onderzoeksprogramma beschrijft de ambities voor de komende drie jaar:

- **EVALUATIE** is een samenvatting van de rondvraag naar hoe partners van Youth Spot de voorbije jaren hun lidmaatschap hebben beleefd. Wat ging er goed, waar is ruimte voor verbetering en wat zijn de wensen voor de toekomst?
- **MISSIE** belicht het maatschappelijke belang van het jongerenwerk, de noodzaak om blijvend te investeren in de kwaliteitsverbetering ervan en de rol van onderzoek daarin.
- **PROGRAMMA** biedt de state of the art van het jongerenwerk en de vraagstukken die om onze aandacht vragen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen (verticale) thema's en (horizontale) aandachtspunten. De ambities voor 2023-2025 worden uitgelicht in *cursief*.
- **WERKWIJZE** beschrijft hoe binnen het lectoraat de kennisontwikkeling volgens de *partnership-approach* vorm krijgt in de driehoek beroepspraktijk, onderwijs en wetenschap, met bijzondere aandacht voor de rol van jongeren als klankbord voor het onderzoek.
- **ORGANISATIE** presenteert een deels herziene organisatiestructuur van het lectoraat.
- **HISTORIE** tot slot belicht de ontstaansgeschiedenis van lectoraat Youth Spot.

Het onderzoeksprogramma is ontwikkeld in samenspraak met de bestuurders, directeuren en managers van de participerende jongerenwerkorganisaties en de sociaal werk opleidingen. Het is gebaseerd op de realisatie van het Youth Spot onderzoeksprogramma 2020-2022, de evaluatie daarvan met samenwerkingspartners inclusief de Amsterdamse beroepsopleidingen en een enquête naar relevante thema's onder jongerenwerkers.

2. Evaluatie

Youth Spot gaat in haar projecten en programma's te werk volgens de PDCA-methode (Plan-Do-Check-(Re)act). Deze evaluatie van het onderzoeksprogramma is gebaseerd op een enquête onder jongerenwerkers, een gezamenlijke evaluatie tijdens het vorige directeurenoverleg, een interne evaluatie van het team en een rondgang langs 12 van de 17 partnerorganisaties.¹

Telkens is gevraagd naar proces en product. Naar ruimte voor verbetering en wensen voor de toekomst. Deze informatie is verwerkt in evaluatieverslagen en vervolgens is onderstaande analyse gemaakt van de gemeenschappelijke punten.

De huidige partnerorganisaties van Youth Spot zijn overwegend zeer positief over de samenwerking in het lectoraat. In 2020-2022 was er aandacht voor de pedagogische opdracht van het jongerenwerk, de groeiende praktijk van jongerenwerk op school, de inzet van ervaringskennis, werd de Kracht van jongerenwerk opgevolgd met inspiratiesessies, en liep het onderzoek naar jongerenwerk in de online leefwereld. Dankzij de strategische samenwerking met Sociaal Werk Nederland, BV Jong, Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Verdiwel werden de bevindingen landelijk verspreid richting beroepspraktijk en beleid. Twee nieuwe jongerenwerkorganisaties sloten zich bij het partnerschap aan, vier organisaties klopten op de deur om lid te worden, één partner haakte af.

De gezamenlijke projecten worden door jongerenwerkers en managers beleefd als intensief. Zij brengen een hoge mate van betrokkenheid met zich mee. Maar die investering is het over het algemeen zeker waard. Men is blij dat de processen van het jongerenwerk eindelijk methodisch onderbouwd zijn. Daardoor zijn professionals bewuster bekwaam geworden. Jongerenwerkorganisaties maken veelvuldig gebruik van publicaties van Youth Spot om te werken aan een gezamenlijke 'taal' en om eigen werkers de nodige methodische bagage mee te geven in vormingen, trainingen en doorlopende informatievoorziening. Met name het onderzoek 'Kracht van Jongerenwerk' heeft de kaders veel duidelijker helpen maken en het jongerenwerk steviger op de kaart geplaatst. Alle partners zijn blij met de wetenschappelijke onderbouwing, hier en daar had men op meer materiaal gehoopt waarmee werkers op de vloer direct aan de slag kunnen. Daarnaast heeft onderzoek geholpen om het jongerenwerk in de wijk zichtbaarder en betrouwbaarder te maken naar andere stakeholders. Jongerenwerkers vormen een aparte sector en moeten kunnen terugvallen op hun eigen professionele standaarden en identiteit. En tegelijk staan ze voortdurend in verbinding met vertegenwoordigers uit andere sectoren. Zij 'kunnen iets betekenen voor anderen, maar hebben ook anderen nodig om iets voor mekaar te krijgen' Daarvoor is een bepaalde fijnmazigheid nodig: 'het is goed als het buurtteam soms iets jongerenwerkachtigs doet en goed als het JW soms iets buurtteamachtigs doet'. Jongerenwerkers kunnen door hun vertrouwdheid in de verschillende leefwerelden van jongeren en hun beroepskennis gedrag in zijn context plaatsen en begrijpen als resultante van gezins-, institutionele, biologische en maatschappelijke processen.

---

¹ Inclusiecriteria waren daarbij: de bijdrage van deze partner aan de gezamenlijke evaluatie: afwezig, gering, of opvallend. En de lager dan gemiddelde intensiteit van samenwerking/zichtbaarheid in het samenwerkingsverband. Bezochte organisaties zijn: Dock, Wijkz, Gro-up, Participe, De Schoor, JoU, Dynamo, PerMens, R-Newt, Swazoom, Hogeschool van Amsterdam, ROC van Amsterdam. Deze laatste heeft aangegeven het lidmaatschap te beëindigen als niet snel duidelijker wordt wat er voor hen te halen valt.

Ook heeft men dankzij deelname aan het onderzoek een beter verhaal naar beleidsmakers. De op deelnemersaantallen en aanbod gerichte afrekening kan op basis van onderzoek worden verrijkt: 'als je het proces niet wil zien, ga je ook geen resultaten zien.' Dankzij dit verhaal is er wat meer aandacht gekomen voor de bedoelingen achter activiteiten. Aandachtspunten blijven de korte termijnen waar politieke besluitvorming in gevangen zit, hoe om te gaan met de afvinklijstjes van gemeenten, en de nadelen van de aanbestedingscyclus. De belangrijkste thema's uit de evaluatie die de aandacht van het lectoraat verdienen zijn in volgorde van aantal keer vermeld in de gesprekken en in overeenstemming met de enquête onder jongerenwerkers:

- het werken in de online leefwereld (11 keer)
- samenwerken rond zorg, onderwijs, veiligheid (10 keer)
- levensloopgericht aansluiten, in het bijz. -12 en +18. (9 keer)

Qua organisatie leeft er een breed gedeelde cirkel 1 wens. Meer partners van Youth Spot willen betrokken worden bij de voortdurende professionele dialoog van het jongerenwerk. Ze zijn zich ervan bewust dat dit meer belasting meebrengt van hun werkers, maar wegen de behoefte aan deskundigheidsbevordering zwaarder. Daarnaast blijkt bij meerdere partners een behoefte aan *in company training* op/met de HvA. De HvA heeft brede expertise op het gebied van innoveren op basis van praktijkgericht onderzoek, gericht opleiden van werkende professionals en ondersteunen bij werkplekleren en op maat na- of bijscholen, en biedt inspiratie, kennis en innovatiekracht.² Youth Spot kan hierin de rol vervullen van kennispartner. Tot slot is er een blijvende behoefte aan onderlinge uitwisseling van ervaringen en zorgen in alle geledingen van de jongerenwerkorganisaties. Ook wordt de stem van jongeren nog gemist in publicaties van het lectoraat. Jongerenpanels in Youth Spot onderzoek zijn een deel van een antwoord daarop. Fundamenteeler is de wens om de meerderheid van de jongeren niet enkel als doelgroep, maar ook als brongroep voor maatschappelijke oplossingen te mobiliseren.

Aparte aandacht is nodig voor het vraagstuk van uitbreiding. Youth spot is de voorbije jaren gestaag gegroeid en tot een waterdicht netwerk gesmeed. Daarmee staat het huidige samenwerkingsverband stevig om belangrijke uitdagingen aan te gaan. Tegelijk is het werkveld aan grote en snelle veranderingen onderhevig. Zo heeft de coronapandemie nieuwe uitdagingen gebracht. Jongerenwerkers werden ingezet om de maatregelen te handhaven door te vragen om afstand, het gebruik van qr-codes, en jongeren te duwen richting vaccinatie (Sieckelinck & Kaulingfreks, 2021). Als gevolg zijn veel jongeren uit de kwetsbare doelgroepen het jongerenwerk gaan zien/frames als 'van de overheid'. Deze positionering was begrijpelijk in de gegeven omstandigheden, maar ging soms ten koste van de zorgvuldig opgebouwde vertrouwensband met jongeren in kwetsbare maatschappelijke posities. We zien dat community-based organisaties -geholpen door sociale media- sindsdien meer in beeld zijn gekomen bij jongeren en bij beleidsmakers.

Deze twee ontwikkelingen (de stevige basis en de verschuivingen in het werkveld) vragen om een weloverwogen antwoord vanuit het Youth Spot samenwerkingsverband. Sinds jaar en dag staat in alle publicaties van Youth Spot: Het lectoraat werkt bottom-up (onder meer op basis van de 'tacit knowledge'

---

² Leven Lang Ontwikkelen van de faculteit Maatschappij en Recht sluit aan bij de visie van de overheid om een doorbraak te realiseren op het gebied van een Leven Lang Ontwikkelen; een positieve en sterke leercultuur tot stand brengen. Het stimuleren van de eigen regie van mensen op hun loopbaan en hun leven, zodat ze zich kunnen blijven ontwikkelen en hun eigen keuzes kunnen maken. Leven Lang Ontwikkelen maakt mensen vitaal, flexibel en duurzaam inzetbaar op de arbeidsmarkt.

van jongerenwerkers) met een open blik naar stedelijke, landelijke en internationale ontwikkelingen in de werelden van jongeren, samenleving, wetenschap en beleid. Als het aan de respondenten ligt staat het Youth Spot van de toekomst open voor nieuwe ontwikkelingen die de kwaliteit van het jongerenwerk kunnen helpen verbeteren en stelt zich inclusief-kritisch op naar meer up-to-date structuren en eventueel nieuwe belangstellende partners.

3. Missie

De kwaliteit van jongerenwerk verbeteren door praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek

De samenleving rekent op sociale en pedagogische professionals om jongeren door ingrijpende ontwikkelingen te loodsen. Maar Nederland als jeugdland (Dasberg, 1975; Depaepe, 2006) wankelt. Publieke sectoren worstelen met personeelstekort, jeugdigen in problemen moeten steeds langer wachten op steeds duurdere zorg, en de ondermijnende impact van criminaliteit neemt toe. Onderwijs, zorg, en veiligheid zijn allemaal deel van het gewenste antwoord, maar steeds meer betrokkenen beseffen dat het anders moet en kan. Zij doen beroep op het jongerenwerk om in te spelen op de noden, en versterken daarmee ook de regie en de stem van jongeren zelf.

Met als gevolg: scholen (Van Dijk, Koetsenruijter & Sieckelinck, 2023), wijkteams (Sonneveld, 2022) en veiligheidsprofessionals (De Jong, 2022) roepen steeds vaker de steun in van jongerenwerkers. Op hun schouders rust de taak om 'afgehaakte' jongeren weer 'aan te haken'. Daarmee wordt steeds duidelijker dat het antwoord op de noden van jongeren niet enkel kan komen van de sectoren die zelf in crisis zijn. Deze verbindingen laten toe om te investeren in jeugdigen, verdere achterstanden tegen te gaan en verloop in personeel om te buigen. De processen die de uitholling van de publieke zaak in gang hebben gezet, hebben zich echter jarenlang gevormd en zijn dan ook niet makkelijk te keren. De good practices blijven (te) schaars omdat te veel gemeenten nog steeds worstelen met hoe ze preventie voor jeugd meer centraal kunnen plaatsen. Voor elke jongerenwerker zijn er maar liefst vijftien meer gespecialiseerde jeugdhulpprofessionals actief (NJI; Sieckelinck, 2022). Hun werk vertrekt veelal niet vanuit de leefwereld van jongeren maar vanuit classificaties en protocollen, is niet gericht op voorkomen maar op genezen, en brengt veel hogere kosten met zich mee dan het werk in de sociale basis.

Het jongerenwerk is één van de sociaal werk beroepen dat zich richt op de begeleiding van jongeren in de leeftijd van 10–23 jaar die steun nodig hebben bij het volwassen worden in de samenleving (Metz, 2011; Metz, 2013) en is aanwezig in stadscentra, kwetsbare buurten en kleine kernen. Professioneel jongerenwerk bestaat uit een divers aanbod van activiteiten, onderwerpen en voorzieningen op straat, in winkelcentra, sportaccommodaties, buurthuizen, scholen of productiehuizen (culturele voorzieningen voor de podiumkunsten), online of in specifieke jongerencentra. Het biedt jongeren plekken om elkaar te ontmoeten, exploratieruimte, activiteiten op het terrein van *urban culture* en sport, de kans om te leren, informatie en advies, praktische hulp en individuele begeleiding. Jongerenwerkers houden zich bezig met contact maken, signaleren, motiveren, opvoeden, activeren en toeleiden en werken daarin samen met ouders, school, jeugdhulp, wijkteams en politie. De grote variëteit is het resultaat van verschillen in gemeentelijke opdrachten, in geografie (stad – platteland), in behoeften, dromen en leefomstandigheden van jongeren en in maatschappelijke ontwikkelingen. Binnen deze variëteit zijn er vijf karakteristieken die samen het professionele jongerenwerk kenmerken:

- Professioneel jongerenwerk is gepositioneerd in het derde opvoeddomein (Metz, 2011), ook bekend als het buitenschoolse domein (Council of Europe, 2010) dat in vergelijking met het eerste domein (thuissituatie) en het tweede domein (school en werk) een apart pedagogisch regime kent waarin jongeren een eigen wereld kunnen creëren met een sterk idee van vrijheid, een groot appèl op zelfstandigheid en eigen initiatief en ruimte om te experimenteren (Bakker et al., 2010; Waal 2008). Het gevolg hiervan is dat deelname aan het jongerenwerk altijd vrijwillig is (1st Declaration European Youth Work Convention 2010; Smith 2013).

- Vertrekpunt voor het jongerenwerk vormt de leefwereld van jongeren (Metz, 2011; Metz, 2013) ook omschreven als “were young people are” (Smith, 2013). Fysiek, doordat jongerenwerkers werken op plekken waar jongeren verblijven (Dunne et al., 2014). Symbolisch doordat jongerenwerkers aansluiten bij het eigen perspectief, ervaring, vragen en doelen van jongeren (Metz, 2011a; Smith 2013; 1st and 2nd Declaration European Youth Work Convention 2010; 2015).
- Doelgroep van het jongerenwerk zijn primair jongeren in kwetsbare situaties (*Declaration 1st european youth work convention, ghent, belgium, 7-10 juli 2010.*; Declaration 2nd european youth work convention, making a world of difference, brussels, 27-30 april 2015.; Metz, 2011; Smith, 2013). De leeftijd die jongeren als categorie markeert varieert tussen 10 en 23 jaar.
- Inzet van het jongerenwerk is altijd de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en het versterken van hun participatie op alle niveaus van de samenleving, nu als jongere en later als volwassene (Declaration 2nd european youth work convention, making a world of difference, brussels, 27-30 april 2015.; Dunne et al., 2014; Metz, 2011).
- Professioneel jongerenwerk wordt uitgevoerd door betaalde krachten die aantoonbaar beschikken over relevante kennis, vaardigheden en houding die verkregen zijn door een combinatie van opleiding, peer-learning en ervaring in het werken met jongeren. In Nederland en Vlaanderen ontbreekt, net als in de meeste andere Europese landen, een specifieke jongerenwerkopleiding (*Declaration 1st european youth work convention, ghent, belgium, 7-10 juli 2010.*; Dunne et al., 2014).

3.1 Waaronder praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek?

Kennis is één van de vijf randvoorwaarden voor kwalitatief goede beroepsuitoefening (Metz 2013). Er zijn sterke aanwijzingen dat jongerenwerkers, naast kennis uit de praktijk en kennis uit de eigen ervaring, door gebruik te maken van kennis uit wetenschappelijk onderzoek, de kwaliteit van het jongerenwerk kunnen helpen verbeteren. Ook kunnen jongerenwerkers deze kennis gebruiken om helder over te brengen aan collega's, teamleiders, managers, samenwerkingspartners, beleidsmedewerkers en bestuurders wat het jongerenwerk kan betekenen (en wat niet), wat zij wanneer doen en waarom en wat zij nodig hebben om hun werk te kunnen doen. Tien jaar geleden was de beschikbaarheid van onderbouwde kennis over het methodisch werken in het jongerenwerk beperkt (Metz, 2012). De afgelopen jaren is binnen werkplaatsen in samenwerking met jongerenwerkers, studenten en docenten veel inzicht verworven in de structuur, de werking en de onderbouwing van verschillende jongerenwerkmethodieken en effectonderzoek naar de resultaten van het jongerenwerk.

Het jongerenwerk binnen de partnerorganisaties van Youth Spot wordt uitgevoerd door professionele jongerenwerkers. Deze jongerenwerkers werken volgens de kaders van hun beroep die de inhoud en de kwaliteit van het handelen borgen. Specifiek over de professionaliteit van het jongerenwerk, staat er in de beroepscode dat de jongerenwerker zijn of haar beroep deskundig uitoefent op basis van actuele kennis en in nauwe aansluiting op maatschappelijke ontwikkelingen, zich aantoonbaar op de hoogte houdt van actuele informatie, middelen, kennis, en vernieuwende praktijken en persoonlijk verantwoording aflegt over hoe hij of zij werkt volgens de normen van het beroep. Het is aan de organisatie om de randvoorwaarden te creëren waarin de jongerenwerker kan blijven leren en ontwikkelen om de kwaliteit van het jongerenwerk goed te borgen in aansluiting op ontwikkelingen in de leefwereld van jongeren en in de samenleving.

De missie van Youth Spot is (gezien haar inbedding in Social Work) gedreven door sociale rechtvaardigheid en wordt afgeleid van de maatschappelijke ontwikkelingen en de behoeften in het beroepsveld.

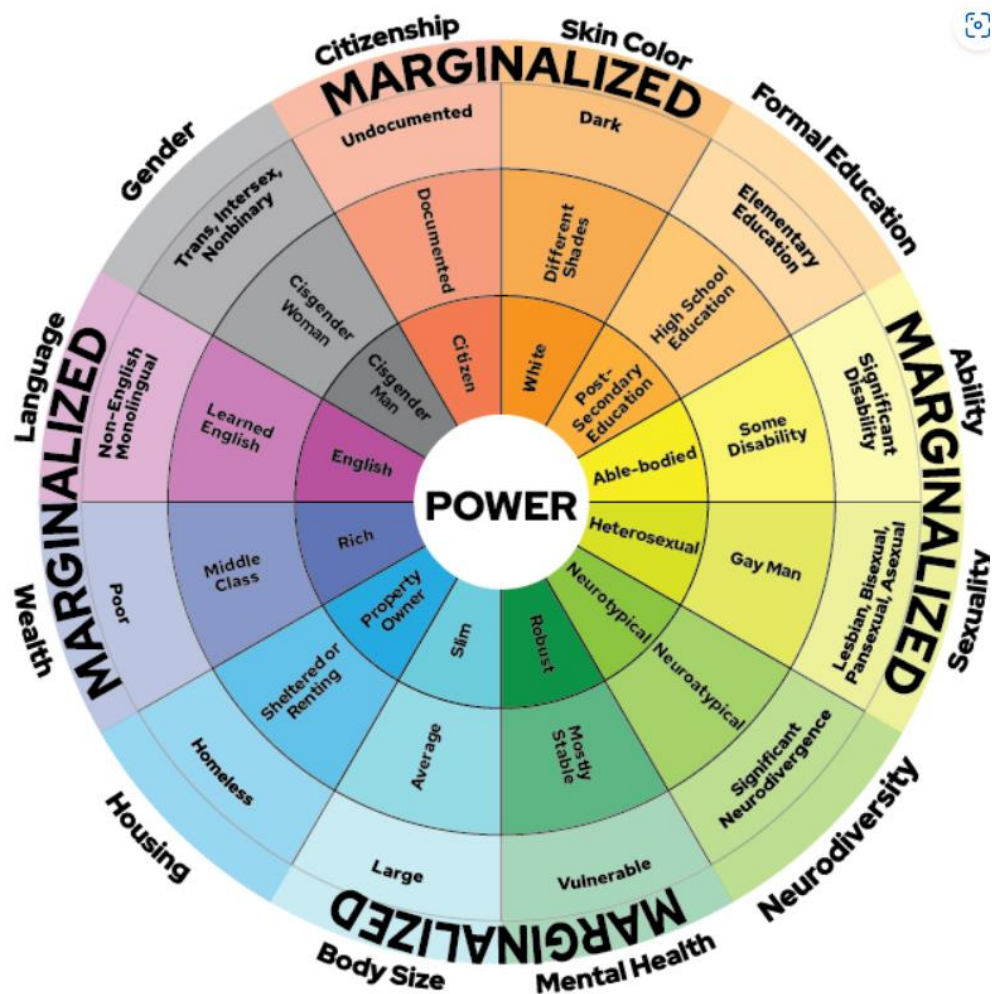
3.2 Sociale veerkracht en the wheel of privilege

Sociale veerkracht is het vermogen van mensen om psychologische, sociale, culturele en fysieke hulpbronnen aan te spreken wanneer ze ernstige tegenslag ervaren om op die manier hun eigen welzijn veilig te stellen (Ungar, 2012). Daarbij wenden mensen hun vermogen aan om individueel en collectief te kunnen onderhandelen over die hulpbronnen, zodat ze op een cultureel betekenisvolle manier ingezet kunnen worden. De veerkrachtbronnen waar Ungar aandacht voor vraagt zijn gesitueerd in de sociale context; het gaat om netwerken thuis, op school en in de gemeenschap, maar ook om bronnen van betekenisgeving op cultureel vlak en binnen het bredere maatschappelijke veld waarin waarden en praktijken impact hebben op hoe kinderen en jongeren opgroeien, en op hoe volwassenen zich verder ontwikkelen. Aangezien het werk van Ungar zich voornamelijk richt op jeugdigen, is deze these vergelijkbaar met wat we in Nederland hebben leren kennen als de pedagogische civil society (De Winter, 2011)³. In dit brede perspectief op een sterke, gezonde pedagogische basis in de sociale omgeving van kinderen en jongeren wordt meer nadruk gelegd op beschermende factoren dan op risicofactoren. Er wordt niet alleen gekeken naar de individuele capaciteiten van jeugdigen, maar ook naar de ondersteunende relaties die zij in hun omgeving ervaren, en naar de mogelijkheden die ze hebben om invloed uit te oefenen op zaken die hen aangaan.

Invloed uitoefenen is helaas niet voor alle jongeren weggelegd. De toenemende aandacht voor het belang van sociale en emotionele vaardigheden en de groeiende acceptatie van diversiteit en inclusiviteit heeft aangetoond dat social workers actief zijn in een speelveld met ongelijke kansen. Onderstaand Wheel of Power/Privilege maakt duidelijk hoe bepalend deze verschillen uitpakken voor het opgroeien van jeugdigen die beperkte toegang hebben tot invloed:

---

³ Al dient opgemerkt dat daarin van het begrip veerkracht nog geen sprake was. De Winter beschrijft de pedagogische civil society als een breed pedagogisch netwerk om jeugdigen heen, waarbinnen niet alleen ouders zich verantwoordelijk voelen voor de opvoeding van hun kinderen, maar ook anderen uit de directe sociale omgeving betrokken zijn bij het welzijn van de jeugd.

Adapted from James R Vanderwoerd ("Web of Oppression"), and Sylvia Duckworth ("Wheel of Power/Privilege")

Fig 1. Wheel of Power/Privilege, Center for Teaching, Learning & Mentoring, University of Wisconsin-Madison.

Vanuit dit sociale veerkracht-perspectief bekeken is het aan jongerenwerkers om vanuit de sociale basis een positieve, ontwikkelingsgerichte ommekeer te helpen realiseren. Het welzijn van jongeren wordt gevoed door inclusie en connectie, door echt contact te maken met jongeren, met oog voor hun maatschappelijke positie: tijdens een ambulante ronde op straat (Metz, Sonneveld,), tijdens de pauze op school (Sarti, Manders & Metz 2019; Van Dijk ea, 2023), of op het internet (Todorovic ea, 2023). Laagdrempelig, voor de hulpvraag uit, met hoge verwachtingen over het potentieel en de positiviteit van jongeren. Juist nu is er behoefte aan ontwikkelingsgerichte praktijken. Via spel, sport, ontspanning, cultuur, aandacht, vorming, begeleiding en empowerment. Het toegenomen risico van depressie vraagt om expressie (Eger in Fogteloo, 2020): tieners moeten uitgenodigd worden om hun gedachten en emoties te uiten, zonder dat we daar een officieel hulptraject van hoeven te maken; Criminele uitbuiting en ondermijning vragen om meer aandacht voor (samen)werken aan positieve veiligheid (Schuilenburg & Van Steden, 2016; Sieckelinc & Kaulingfreks, 2021); de strijd tegen schulden en armoede kan kracht putten uit sociaal kapitaal en de verbinding tussen verschillende soorten -sociaal, cultureel, persoonlijk, politiek-kapitaal (Wilke, 2023); de gevaren in de online leefwereld worden het best getrotseerd vanuit een *growth*

mindset en oprechte interesse in hoe jongeren zelf copingmechanismen hanteren en oplossingen bedenken voor situaties die de meeste volwassenen vreemd zijn. In al deze complexe opgaven kunnen jongerenwerkers optreden als beoefenaars en hoeders van de ontwikkelingsgerichte benadering in de praktijk.

4. Programma

Het lectoraat Youth Spot draagt met praktijkgericht onderzoek bij aan de kwaliteitsverbetering van het jongerenwerk. Het lectoraat kent inmiddels een succesvol partnerschap van 18 jongerenwerkorganisaties en onderwijsinstellingen. In de afgelopen jaren heeft het lectoraat in dit landelijk partnerschap veel kennis verworven over de structuur, de werking en de onderbouwing van verschillende jongerenwerkmethodieken en is een begin gemaakt met effectonderzoek naar de resultaten van het jongerenwerk. De ambitie van Youth Spot is om alle omvangrijke projecten uit te voeren in gemengde teams van jongerenwerkers, docenten, onderzoekers en studenten, en af te sluiten met opbrengsten die bruikbaar zijn voor de driehoek van wetenschap, werkveld en opleidingen.

4.1 Verbreden, verzilveren, verdiepen

Het programma voor de komende jaren bouwt verder op wat er eerder aan kennis in het lectoraat is ontwikkeld. Een belangrijk deel van de activiteiten is erop gericht deze kennis te verbreden en te verzilveren. Na een korte omschrijving van deze uitgevoerde projecten worden de nieuwe te ontwikkelen projecten gepresenteerd. Die zijn erop gericht om bestaande kennis te verdiepen.

4.1.1 Methodieken beschreven

Tegenwoordig kent het jongerenwerk een aanzienlijke kennisbasis die bottom-up is ontwikkeld vanuit de jongerenwerkpraktijk en wetenschappelijk is onderbouwd. Van de bestaande methodieken zijn de klassieke methodieken De Inloop (Metz & Sonneveld, 2012), Ambulant Jongerenwerk (Koops, Metz & Sonneveld, 2013), Individuele Begeleiding (Koops, Metz & Sonneveld, 2014), Groepswerk (Rumping e.a., 2017), Informatie & Advies (Schaap, Todorovic, Awad, Manders, Sonneveld & Metz, 2017), Talentgericht werken (Abdallah, Kooijmans & Sonneveld, 2016), Youth Organizing (Awad, Metz, Koops & Sonneveld, 2017) en Peer-to-Peer (Manders, Metz & Sonneveld, 2017) beschreven en met praktijkkennis onderbouwd. Het meidenwerk is onderbouwd met praktijkkennis en effectonderzoek, en doorontwikkeld (Boomkens, Van der Grient, Metz, Nijland & Van Trijp, 2018).

4.1.2 Methodisch werken verdiept

Daarnaast is er meer helderheid over het specifieke karakter van methodisch werken in het jongerenwerk (Metz & Sonneveld, 2018). Jongerenwerkers hanteren een open benaderingswijze in contact met de doelgroep en hun omgeving (Metz, 2016). Dat houdt in dat jongerenwerkers doelgericht, procesmatig en moreel handelen in interactie met jongeren en de omgeving (Donkers, 2012) en het precieze doel en bijbehorende methodieken die ingezet worden afhankelijk zijn van de situatie, wensen en mogelijkheden van de betrokkenen aanwezig op dat moment (Donkers, 2012; Spierts, 2014). De kennisbasis van het methodisch werken in het jongerenwerk heeft de vorm van methodieken. De kracht van methodieken is dat het van toepassing voor een diversiteit aan situaties en contexten. Hierin verschilt de methodiek van interventies. Het nadeel van methodieken is dat zij, in tegenstelling tot interventies, geen vaste format hebben (Metz & Sonneveld, 2018).

Op 20 juni 2022 verdedigde Jolanda Sonneveld (onderzoeker bij lectoraat Youth Spot en docent bij de Master Social Work HvA), haar proefschrift. In samenwerking met 11 jongerenwerkaanbieders in Nederland

onderzocht ze hoe en in welke mate een multi-methodische benadering van het jongerenwerk bijdraagt aan de ontwikkeling van jongeren die opgroeien in kwetsbare situaties. Aangetoond is dat deelname aan professioneel jongerenwerk bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie van jongeren. Het multi-methodisch handelen en de werking van jongerenwerk is hiermee met onderzoek onderbouwd.

4.1.3 Methodische principes geïdentificeerd

De handelingen van jongerenwerkers in contact met jongeren en hun omgeving worden binnen de jongerenwerkmethode omschreven in methodische principes (Metz, 2016; Metz & Sonneveld, 2012). Het lectoraat Youth Spot is 10 jaar geleden, in samenwerking met studenten en jongerenwerkers, gestart woorden te vinden voor het methodisch handelen van jongerenwerkers. Het gereedschap van deze professionals noemden we "methodische principes". Twaalf principes zijn tussen 2017-2019 longitudinaal onderzocht onder 1597 jongeren binnen elf organisaties. Alle methodische principes die jongerenwerkers toepassen in contact met jongeren associëren over de tijd met een of meer preventie-gerichte resultaten, zoals verbetering van pro-sociaal gedrag, versterking van het sociaal netwerk of het vaker doen van vrijwilligerswerk of organiseren van activiteiten in de buurt. Ook geven de resultaten aanwijzingen voor welke principes effectiever zijn voor welke subdoelgroepen.

4.1.4 Effectiviteit

Dankzij het onderzoek van Youth Spot is er toegenomen inzicht in de resultaten van het jongerenwerk. Longitudinaal vragenlijstonderzoek over een periode van 16 maanden wijst uit dat het jongerenwerk positief bijdraagt aan de transformatiedoelen van de huidige Jeugdwet. Deelname aan het jongerenwerk leidt ertoe dat jongeren in kwetsbare situaties meer participeren en meer eigen verantwoordelijkheid laten zien en meer gebruik maken van hun eigen mogelijkheden. Jongerenwerkers verwijzen jongeren door naar professionele hulp en dragen eraan bij dat jongeren met zware problemen stabiel blijven (Sonneveld, Metz & Manders, 2019). Ook wijst het onderzoek uit dat jongerenwerk tijd nodig heeft. Deelname van 7 maanden of meer aan het jongerenwerk is nodig om een hoger niveau van eigen kracht en participatie van jongeren te bereiken (Sonneveld, Metz & Manders, 2019).

4.1.5 Pedagogische opdracht

Daarnaast is meer inzicht verworven in de pedagogische opdracht van het jongerenwerk. De pedagogische opdracht verwijst naar het onderdeel van het methodisch werken dat gericht is op het goed *opvoeden* van jongeren in het jongerenwerk. De pedagogische opdracht zorgt ervoor dat de aanpak van de opvoeding van jongeren in het jongerenwerk aansluit bij de opdracht van het jongerenwerk, het perspectief en de mogelijkheden van de beoogde doelgroep, de omgeving waarin de jongeren opgroeien en de context waarbinnen jongerenwerkers werken (Metz & Todorovic, 2019).

4.1.6 Ervaringskennis

Recent is de rol van ervaringskennis in het jongerenwerk bestudeerd. In navolging van Thomasina Borkman (1976) kan ervaringskennis worden gedefinieerd als 'truth learned from personal experience with a phenomenon rather than truth acquired by discursive reasoning, observation, or reflection on information provided by others. Het gaat dus om kennis die ontstaat door reflectie op eigen ervaringen. Als die individuele ervaringskennis wordt gespiegeld aan en verrijkt wordt met vergelijkbare kennis van anderen, ontstaat er collectieve ervaringskennis (Keuzenkamp, 2022, p. 20). Ervaringskennis wordt steeds vaker genoemd als een van de drie kennisbronnen, naast wetenschappelijke kennis en professionele kennis.

VOOR DE HULPVRAAG UIT DOMEINVERBINDEND JONGERENWERK ALS JEUGDWELZIJNSWERK

Lectoraat Youth Spot, Kenniscentrum Maatschappij en Recht, Hogeschool van Amsterdam – versie [versie]

© 2023 Copyright Hogeschool Amsterdam

Voor effectief sociaal werk zouden alle drie de kennisbronnen gelijkwaardig moeten worden benut. De praktijk leert dat de kennis van professionals en wetenschappers vaak erkend wordt en statuur heeft (Keuzenkamp, 2022). Dit geldt in mindere mate voor het benutten van ervaringskennis.

4.1.7 Straathoekwerk

Stichting perMens heeft het lectoraat de opdracht gegeven om onderzoek te doen naar het straathoekwerk. Het straathoek werk is een meer dan 40 jaar oude outreachende werkwijze waarbij professionals de doelgroep actief benaderen en verder proberen te helpen. De doelgroep bestaat uit jongeren en volwassenen die geen gebruik maken van reguliere voorzieningen terwijl hier wel aanleiding voor is. Lectoraat Youth Spot heeft resultaatonderzoek uitgevoerd naar de bijdrage van het straathoekwerk voor de doelgroep, het cliëntsysteem, de leefomgeving en samenwerkingspartners en gemeenten en gaat de methodiek volledig beschrijven en onderbouwen. Het onderzoek levert inzicht op in de effectiviteit en de werking van de methodiek straathoekwerk. De ontwikkelde methodiek is inclusief onderbouwing met praktijkvoorbeelden, literatuur en effectonderzoek beschreven in het boek 'Straathoekwerk' (Rauwerdink-Nijland, 2022).

4.1.8 Online leefwereld onderzocht

Hoe kunnen jongerenwerkers jongeren vinden, volgen en begeleiden in de online leefwereld van jongeren? Dit was de centrale vraagstelling van het 2-jarige onderzoek dat lectoraat Youth Spot heeft uitgevoerd samen met de 14 jongerenwerkaanbieders van cirkel 2. In dit project onderzochten we wat de rol van het jongerenwerk in de online leefwereld van jongeren is in relatie tot andere opvoeders, en hoe jongerenwerkers door het vinden, volgen en begeleiden van jongeren in de online leefwereld bij kunnen dragen aan de persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke participatie van jongeren in kwetsbare situaties. In co-creatie met jongeren, jongerenwerkers, studenten en docenten is verhelderd welke methodische stappen jongerenwerkers in de online leefwereld hanteren en gewerkt aan een handreiking "Echt zijn in de online leefwereld". Een proefschrift is in ontwikkeling (Todorovic, 2022; Todorovic ea., 2023).

4.2 Domeinverbindend methodisch werken

Naast genoemde activiteiten is samenwerking met andere domeinen van onderwijs en jeugdhulp en verkend. Onlangs is daar een focus op samenwerking in het veiligheidsdomein aan toegevoegd. Een opvallende ontwikkeling in het landschap van het sociaal werk en dus ook het jongerenwerk is dat er meer dan voorheen wordt samengewerkt met andere partijen in de wijk: ouders, kinderwerk, school, sportclubs, jeugdgezondheidszorg, ondernemers, handhaving en andere leden van de pedagogische civil society (Van Pelt et al., 2020). Juist door hun verbindingsfunctie kunnen jongerenwerkers jongeren uit kwetsbare maatschappelijke posities meer kansen bieden (Metz, 2020). Vandaag de dag lijkt het jongerenwerk pas mogelijk effectief wanneer de jongerenwerker zich weet te verbinden met partners in dit bredere landschap. Het fungeert daarbij niet enkel als poortwachter ter voorkoming van duurdere zorg of contact met justitie. Het opereert vaak ook ter versterking van activiteiten van deze en andere actoren (Sieckelinck, 2022). Dankzij deze domeinverbindende kwaliteit belichamen jongerenwerkers het hierboven geïntroduceerde sociale veerkracht-perspectief (Ungar, 2012). Programmatisch vertaalt zich dit in vier thema's van onderzoek. Ze staan weergegeven in volgorde van prioriteit die ze de komende jaren zullen krijgen in het lectoraat.

4.2.1 Aansluiting op de welvaartstaat: Armoede

Een op vijf Nederlandse jongeren kampt met geldzorgen (Unicef, 2022). Onder de 5,4 % Nederlanders die langdurig leeft met het risico van armoede, is een kwart minderjarig (Custers, 2023). Professionele jongerenwerkers ervaren in hun werk in de sociale frontlinie hoe dit een risico vormt voor ontwikkelkansen voor deze jongeren. Zij kunnen vanuit deze urgentie meer voor jongeren in (dreigende) armoede en/of met (dreigende) schulden meer betekenen. In veel gemeenten hebben jongerenwerkers reeds een opdracht in armoedebestrijding en schuldenpreventie (A&S) door onder andere te signaleren en jongeren te ondersteunen en participatiemogelijkheden te bieden. Dit doen zij bijvoorbeeld via geldlessen op school, informele gesprekjes op straat of individuele begeleiding bij beginnende schulden. Tussen gemeenten bestaan echter grote verschillen in het type aanbod (diensten en projecten) dat het jongerenwerk biedt gericht op A&S. Uit verschillende werkveldsessies blijkt dat jongerenwerkers hierdoor niet goed weten welk aanbod ze kunnen inzetten op A&S. Daarnaast lukt het ze niet om tijdig genoeg deze jongeren passende ondersteuning te bieden, terwijl ze de problemen zien toenemen. Er is weinig met onderzoek onderbouwde kennis voorhanden die jongerenwerkers hierbij kan ondersteunen.

Jongerenwerkers uit 18 organisaties hebben de lectoraten Youth Spot en Armoede interventies van de HvA gevraagd om een gezamenlijk leer- en onderzoeksproces te starten. Dit handelingsonderzoek beoogt in kaart te brengen met welk aanbod jongerenwerkers werken aan A&S en hoe zij dit aanbod en bijbehorend methodisch handelen verder kunnen versterken zodat dit (duurzaam) kansen biedt voor jongeren (10-27 jaar) die opgroeien in (dreigende) armoede en/of met (dreigende) schulden. Aan het eind van dit project hebben jongerenwerkers onderbouwde handelingsperspectieven waarmee zij hun inzet op A&S kunnen versterken. Belangrijkste eindproducten zijn 1) een onderbouwd raamwerk van het A&S-jongerenwerkeraanbod incl. bijbehorend methodisch handelen van jongerenwerkers; 2) een praktijkbundel 3) wetenschappelijke artikelen en 4) een breed gedragen manifest om de stem van de deelnemers aan het onderzoek richting beslissers en stakeholders te versterken. Het projectvoorstel is inmiddels gehonoreerd door Regie-organen SIA. Het project start bij definitieve toekenning in juni 2023.

4.2.2 De ondermijnende invloed van criminaliteit op de ontwikkeling van jongeren: Jonge aanwas.

De ‘verjonging’ en ‘verharding’ bij een kleine, specifieke groep jeugdigen en jongvolwassenen, vormen twee zorgwekkende fenomenen die bijdragen aan de urgentie van een effectieve aanpak van jeugdcriminaliteit (De Jong, 2022; Weijers, Ferwerda en Roks 2021). Qua totale omvang neemt de geregistreerd jeugdcriminaliteit weliswaar al een tijd af. Het maatschappelijk probleem lijkt daarmee echter niet minder te worden. Er lijkt onder toenemende groepen jongeren een criminogene cultuur gegroeid waarin het logisch gedrag is om te nemen wat je nemen kunt: het snelle geld, de handel in verboden middelen, het afpersen van weerloze slachtoffers, en in extremis het nemen van het leven van een ander (Van der Laan et al., 2021; Weijers et al., 2021; Weerman et al., 2022). Een dergelijke harde straatcultuur heeft vooral aantrekkingskracht op jongeren die opgroeien in achtergestelde stadswijken. Van oudsher heeft het jongerenwerk een rol in de preventie van (jeugd)criminaliteit en radicalisering. Nog altijd wordt 40-60% van de jongerenwerk inzet betaald vanuit het veiligheidsdomein (Metz, 2020). Ambitie van lectoraat Youth Spot – Jongerenwerk is om deze periode literatuuronderzoek te doen naar de rol in, en bijdrage van het jongerenwerk aan, de preventie van (jeugd)criminaliteit, radicalisering en ondermijning en daarvoor de middelen te verwerven. Een overzichtelijke en toegankelijke bundeling van reeds beschikbare kennis hebben uitvoerend jongerenwerkers en hun organisaties hard nodig om hun bestaande praktijken en inzet te onderbouwen, te focussen en door te ontwikkelen.

In de Werkplaats Jongerenwerk werken onder leiding van het lectoraat Youth Spot studenten van de minor Jongerenwerk in de grote stad samen met jongerenwerkers en hun organisaties van cirkel 1 aan de professionalisering en praktijkontwikkeling van het jongerenwerk. Jongerenwerkers en hun organisaties dragen het thema aan en stellen hun praktijken open. Studenten, begeleid door docenten, voeren het onderzoek uit. Het lectoraat Youth Spot - jongerenwerk draagt zorg voor aanvullend literatuuronderzoek,

VOOR DE HULPVRAAG UIT DOMEINVERBINDEND JONGERENWERK ALS JEUGDWELZIJNSWERK

Lectoraat Youth Spot, Kenniscentrum Maatschappij en Recht, Hogeschool van Amsterdam – versie [versie]

© 2023 Copyright Hogeschool Amsterdam

het benodigde instrumentarium, de verslaglegging van de verworven inzichten en de borging van de kwaliteit. In 2023-2024 gaat de Werkplaats onderzoek doen naar de rol van jongerenwerk in het tegengaan van Jonge Aanwas en het bouwen aan positieve veiligheid. Afhankelijk van de resultaten wordt dit in latere aflevering(en) verdergezet.

In opdracht van het ministerie van SZW voert Youth Spot mee een verkenning uit naar de wens om via social labs meer te weten te komen over werkzame aanpakken. Hoofdvraag: Wat hebben jongeren in de wijk nodig en op welke manier kan hieraan ondersteuning geboden worden? Met deze verkenning willen lectoren van drie hogescholen (InHolland, Leiden en HvA) bijdragen aan een stevige theoretische en praktijkgerichte basis voor deze beleidsontwikkelingen, en daarmee voor een preventieve aanpak van jeugdcriminaliteit die de veerkracht van jongeren voorop stelt.

4.2.3 Samenspel met jeugdhulp (CoE)

Het is crisis in de jeugdzorg. Door personeelstekorten, hoge werkdruk, een toenemend aantal jongeren met complexe problematiek en een stagnerende uitstroom zijn de wachtlijsten in de jeugdzorg steeds verder opgelopen. Jongeren en kinderen die dringend hulp nodig hebben kwijnen weg op een maandenlange wachtlijst. Hiermee wordt getornd aan het recht van kinderen en jongeren op passende hulp. Terwijl de vraag aan jeugdzorg groeit, zijn er in 2022 forse bezuinigingen aangekondigd vanuit het rijk. De situatie is onhoudbaar, met stakingen van jeugdzorgverleners tot gevolg. Een van de alternatieven is om de preventieve werking vanuit sociale basisvoorzieningen te versterken. Recent onderzoek naar professioneel jongerenwerk laat zien dat jongerenwerk jongeren in (specialistische) jeugdzorg groeikansen biedt (Sonneveld, 2022). Deze voorzieningen bieden geen hulpverlening, maar diensten zoals laagdrempelige groepsactiviteiten in de vrije tijd van jongeren. Als blijkt dat er persoonlijke of sociale problemen zijn of als deze worden gesignaleerd, dan weten professionals binnen de sociale basis de weg naar het wijkteam waar jongeren en/of ouders in contact kunnen komen met hulpinstanties. Naast jongerenwerk is er het Straathoekwerk dat zich meer bevindt tussen de sociale basis en de 1e lijns hulpverlening. Hun aanbod is vooral gericht op jongeren met meervoudige, complexe problemen die de verbinding met de samenleving zijn kwijtgeraakt. Straathoekwerkers werken vaker individueel en outreachend (ambulant) en zijn gericht op zowel ontplooiing, als het toeleiden van jongeren naar hulpverlening, scholing en werk. Naast ondersteuning bieden zij ook hulpverlening, zoals bemoeizorg in gezinnen, en screening en toeleiding naar de maatschappelijke opvang.

In 2023 start Youth Spot in het kader van het HvA Centre of Expertise Urban Education een kwalitatief onderzoek naar het samenspel tussen jeugdhulp en jongerenwerk. In hoeverre draagt het complementair werken voorafgaand aan, tijdens en na afloop van hulptrajecten bij aan positieve ontwikkeling en herstel van Amsterdamse jongeren in (specialistische) zorg (of daarop wachten) en daarmee het terugdringen van wachttijden op hulp? Via een kwalitatief onderzoek, met meervoudige casestudies, beogen we antwoord te geven op deze vraag:

De studie van meerdere casussen zal in beeld brengen wat het aandeel is van het complementair werken t.a.v. positieve ontwikkeling en herstel van jongeren in relatie tot hun context. Praktisch krijgt dit vorm door het afnemen van interviews met jongeren (en ouders) en het organiseren van intervisiebijeenkomsten met professionals.

4.2.4 Samenwerking met onderwijs

Jongerenwerkers, docenten en onderwijsondersteunend personeel op school zitten allemaal in de positie dat ze – naast ouders en familie – directe invloed kunnen uitoefenen op het leven van jongeren. Jongerenwerkers weten daarbij vaak goed aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren.

VOOR DE HULPVRAAG UIT DOMEINVERBINDEND JONGERENWERK ALS JEUGDWELZIJNSWERK

Lectoraat Youth Spot, Kenniscentrum Maatschappij en Recht, Hogeschool van Amsterdam – versie [versie]

© 2023 Copyright Hogeschool Amsterdam

Verhoudingen met school zijn vaak hiërarchischer, maar school is wel de plek waar jongeren veel zijn. Daarom liggen er veel kansen als school en jongerenwerk samenwerken. Een samenwerking tussen school en jongerenwerk is het meest effectief als het niet is gericht op het reageren op incidenten, maar op het creëren van een duurzaam positief pedagogisch klimaat (De Ruyter & Sieckelinck, 2022). Op VO-scholen door het hele land hebben schoolpersoneel en jongerenwerkers de afgelopen jaren gewerkt aan het implementeren van het jongerenwerk op school. Het beschikbare onderzoek hiernaar laat zien dat er over de gehele lijn sprake is van wederzijdse toenadering tussen de jongerenwerkers en het schoolpersoneel en dat de leerlingen de meerwaarde van het jongerenwerk zijn gaan ervaren. Dit gebeurde ondanks de coronapandemie en de beperkende maatregelen waardoor het voor jongerenwerkers ingewikkeld was om contact te leggen en relaties op te bouwen met leerlingen en schoolpersoneel. Het onderzoek laat ook zien dat er wel tijd nodig is om een sterk partnerschap te creëren. Hiervoor is nodig dat binnen scholen een goed en volledig beeld ontstaat van wat de rollen en taken vanuit het jongerenwerk zijn en op welke manier jongerenwerkers het meest van meerwaarde kunnen zijn in de school. De resultaten laten zien dat zodra het schoolpersoneel beter zicht heeft op de eigen professionaliteit van jongerenwerkers, de samenwerkingspraktijken meer inzetten om de rol van het jongerenwerk op school uit te breiden en sterker in te bedden in de school.

Youth Spot heeft de voorbije jaren in verschillende gemeenten wetenschappelijk praktijkgericht onderzoek uitgevoerd naar de implementatie, doelrealisatie en versterking van jongerenwerk op school. Hieruit zullen nog enkele white papers worden gedestilleerd. Verzoeken van nieuwe individuele gemeenten zullen kritisch worden bekeken in verband met haalbaarheid en herhaling. De komende jaren wordt acquisitie gepleegd om een groter onderzoek met partners uit de pedagogische en onderwijswetenschappen te initiëren.

4.3 Aandachtspunten

Naast de vier thematische speerpunten zijn er drie aandachtspunten die in alle projecten van Youth Spot een plaats moeten krijgen. Daarom is verder onderzoek hiernaar op zijn plaats. Wil het jongerenwerk vanuit het sociale veerkrachtperspectief voor de hulpvraag uit blijven lopen, zal het erop toe moeten zien dat:

- de instrumenten zoveel mogelijk passen bij de jonge leefwereld die grotendeels online is,
- zoveel mogelijk en vroeger aansluiten bij oudere kinderen en jongere tieners, zonder de noden van de adolescenten uit het oog te verliezen. 'Preventie begon vroeger bij 12, begint nu bij 9', liet een jongerenwerker optekenen
- aansluiting maken bij bredere initiatieven van samenlevingsopbouw incl. vrijwillig jeugdwerk, en (jong) burgerinitiatief

4.3.1 Online leefwereld meets Digital Youth Work

De leefwereld van de jongeren vormt het vertrekpunt voor het jongerenwerk, maar werken in de online leefwereld van jongeren vormt nog veel uitdagingen en vraagt om specifieke handelingskennis die vooralsnog beperkt beschikbaar is. Vertrekpunt van de vervolgstappen is het praktijkgericht onderzoek dat het lectoraat heeft uitgevoerd in samenwerking met 14 jongerenwerkorganisaties in de periode van 2020-2022. Voor de komende jaren wordt actief ingezet op acquisitie in Europees of internationaal verband. We zullen aansluiting maken met de onderzoeksgemeenschap die een programmaliijn Digital Youth Work ontwikkelt in de schoot van de Europese Commissie.

Digital youth work is not a separate discipline or method within youth work, but rather something intertwined with all areas of youth work. Digital youth work can, for example, be implemented in the context of cultural youth work, youth participation, youth information and counselling, open youth work or outreach work – in

other words, any and all forms of youth work. At its best, digital youth work links seamlessly with other youth work performed by the organisation and the related goals. (EU, 2023)

We zien er op zijn minst op toe dat in alle projecten van Youth Spot de dimensie van de online leefwereld expliciet aan bod komt. Verder wordt acquisitie verkend, waarbij ook verkenning met het snijvlak van cybersecurity (in verbinding met thema 2: jonge aanwas) tot de mogelijkheden behoort.

4.3.2 Kinderwerk – tienerwerk - jongerenwerk

Steeds meer jongerenwerkorganisaties bieden vanuit hun expertise ook activiteiten aan voor basisschoolkinderen, of bieden nazorg aan personen die de leeftijd voor het jongerenwerk ontgroeid zijn. Het lectoraat is in strategisch overleg met aanbieders en onderzoekers van Kinderwerk om te kijken hoe deze werksoort meer naar waarde kan worden geschat. De vraagstukken van armoede en jonge aanwas vragen dan weer om extra aandacht voor de overgang na 18 jaar. Ambitie is om vanuit het perspectief van jongerenwerkorganisaties kennis te verzamelen over hoe zo aansluitend mogelijk op de levensloop aanbod te ontwikkelen. Deze dimensie zal in alle komende onderzoeken expliciet worden onderzocht en benoemd. Bovendien wordt verkend of de overkoepelende benaming 'jeugdwerk' of 'jeugdwelzijnswerk' die enkele gemeenten reeds hanteren om het geheel van activiteiten in de sociale basis voor kinderen, tieners, adolescenten en jongvolwassenen aan te duiden, ertoe bijdraagt om deze aansluiting beter te borgen.

4.3.3 Partners in samenlevingsopbouw

In het kader van het vorige onderzoeksprogramma is een start gemaakt met praktijkgericht onderzoek naar de bijdrage van social work professionals aan samenlevingsopbouw. Op basis van de positieve evaluatie van het project rondom de methodiek Straathoekwerk is besloten om de rol van het jongerenwerk te bestuderen en versterken als sociaal-agogische beroep binnen het brede sociaal werk waartoe van oudsher ook buurthuiswerk, opbouwwerk, ouderenwerk en straathoekwerk worden gerekend, en waar vandaag de dag ook bepaalde vormen van huiswerkbegeleiding en begeleide sportactiviteiten onder sorteren. Sociaal-agogisch houdt in dat deze sociaal werk professionals gericht zijn op het realiseren van een veranderingsproces bij individuen of groepen of gemeenschappen (Brinkman, 2013). Kenmerkend voor het methodisch werken van de sociaal-agogische beroepen is dat de beoogde verandering, verbetering of ontwikkeling bij jongeren of groepen of gemeenschappen – gefaciliteerd door het agogisch handelen – door de doelgroep zelf wordt gerealiseerd (zie bijv. het huidige onderzoek naar de waarde van de methodiek Youth Organizing voor de Maatschappelijke Diensttijd).

5. Werkwijze

Voor de realisatie van haar opdracht, kiest het lectoraat Youth Spot voor kennisontwikkeling in de driehoek beroepspraktijk, onderwijs en wetenschap volgens de *partnership-approach* (Gilovich, 1993; Marsh & Fisher, 2005; Marsh, 2007). Het partnerschap krijgt vorm in de financiering, in het bepalen van de onderzoeksagenda, de uitvoering van de onderzoeksprojecten en de afsluiting met opbrengsten die bruikbaar zijn voor de driehoek van wetenschap, beroepspraktijk en opleidingen.

5.1 Werkplaatsen

De ambitie van lectoraat Youth Spot blijft om de omvangrijke projecten uit te voeren in gemengde teams van jongerenwerkers, docenten, onderzoekers en studenten. Dit samenwerken is om drie redenen belangrijk. Ten eerste is het een manier om in de uitvoering van het project aansluiting te houden bij de kennis, ervaringen en vragen van jongerenwerkers (Metz, 2012) en de uitvoeringspraktijk van het jongerenwerk. Ten tweede wijzen de evaluaties steeds weer uit: studenten, jongerenwerkers, docenten en onderzoekers werken door participatie in de werkplaats ook aan hun eigen professionele ontwikkeling. Lectoraat Youth Spot faciliteert dit door het doen van onderzoek zoveel mogelijk in te richten als mogelijkheden voor individueel en gezamenlijk onderzoekend leren en lerend onderzoeken. Ten derde is het een manier om draagvlak te creëren voor het daadwerkelijk gebruiken van de nieuwe inzichten en methodieken in de beroepspraktijk en het onderwijs (Fleuren, Wiefferink & Paulussen, 2004 in: Boendermaker, 2011). Kenmerkend voor de *partnership-approach* is dat betrokkenen zoals studenten, docenten, jongerenwerkers, teamleiders en onderzoekers participeren in hun specifieke rol als student, jongerenwerker etc. (Metz, 2021). Dit in de vooronderstelling dat de betrokkenheid, de inbreng, de opbrengst en samenwerking praktisch haalbaar en kwalitatief beter zijn wanneer de positie en taken aansluiten op de specifieke perspectieven, behoeften, belangen en verantwoordelijkheden van betrokkenen.

Hierbij horen twee kanttekeningen:

1. Voor kleinere projecten, bijvoorbeeld verkennende opdrachten of uit derde geldstroom is het niet altijd haalbaar om een volwaardige werkplaats in te richten of kan er slechts gewerkt worden met een selectie van organisaties. Deze projecten worden enkel aangenomen wanneer er een legitieme verwachting is dat ze een opmaat kunnen vormen naar meer omvangrijke klussen. De kracht van Youth Spot zit in gezamenlijke participatie in stevig gestructureerde projecten, afgewisseld met een gelimiteerd aantal kleinere opdrachten en verkenningen als vliegwiel voor doorlopende ontwikkeling.
2. Hoewel jongeren steeds vaker participeren in de onderzoeken, is de doelgroep – jongeren is niet vertegenwoordigd in het partnerschap. Nochtans is hun stem nodig om recht te doen aan de sociale rechtvaardigheidsbeginselen van het sociaal werk. Daarnaast geldt steeds vaker het *service-user perspective* als belangrijke kwaliteitsnorm voor praktijkgericht onderzoek (Metz, 2020). Wanneer zinvol is in onderzoek dat zich richt op de kwaliteitsverbetering van het jongerenwerk, zullen verbindingen worden gelegd met jongeren-netwerken en in het bijzonder jongeren uit maatschappelijk kwetsbare posities. Het toegenomen maatschappelijke belang van inclusie in *social work* (onderzoeks)praktijken (ECSWR, 2022) rechtvaardigt een meer gestructureerde inzet van jongeren als klankbord van Youth Spot.

5.2 Kennisbasis

Van jongerenwerkers wordt net als van andere hedendaagse sociale professionals verwacht dat zij hun professionele handelen kunnen onderbouwen met wetenschappelijke kennis. De kennisbasis van het jongerenwerk bevat informatie over methodisch werken die jongerenwerkers kunnen gebruiken voor het verbeteren van de kwaliteit en het verantwoorden van hun handelen. Tegenwoordig kent het jongerenwerk een aanzienlijke kennisbasis die bottom up in samenwerking met de jongerenwerkpraktijk en beroepsopleidingen is ontwikkeld en wetenschappelijk is onderbouwd. In al haar projecten verhoudt het lectoraat zich tot de bestaande kennisbasis en beoogt het bij te dragen aan de ontwikkeling van nieuwe inzichten. Nieuwe inzichten worden altijd ook wetenschappelijk gepubliceerd, met aandacht voor het proces van onderzoek doen (methodische verantwoording) en de wetenschappelijke onderbouwing. Dit om de kwaliteit van de kennisontwikkeling te borgen. Wetenschappelijke rapportages kunnen de vorm hebben van peer-reviewed artikelen, onderzoeksrapporten, white papers, (boek)hoofdstukken of dissertaties.

Met het oog op ‘verzilveren’ wordt in 2023 een start gemaakt met het project Handboek Hedendaags Jongerenwerk. Daarin wordt de bestaande kennis over het jongerenwerk gebundeld en geupdated om de beroepsopleiding Social Work van hedendaagse methodische inzichten te voorzien. Er zal oa. aandacht zijn voor de historiek, de uitgangspunten, multi-methodisch werken, domeinverbindend werken en de toekomst van het jongerenwerk.

5.3 Learning Community of Practice

Om nieuwe inzichten over te dragen aan studenten, jongerenwerkers, docenten, inhoudelijk deskundigen en beleidsmakers organiseren medewerkers van het lectoraat bijeenkomsten, schrijven vakpublicaties, en ontwikkelen zij praktijkproducten en lesmaterialen. Om kenniscirculatie te bevorderen maakt Youth Spot gebruik van verschillende bijeenkomsten, vormen van begeleide uitwisseling en inzet van multimedia. Afhankelijk van de doelgroep (wetenschap, beroepspraktijk, onderwijs of beleid) en de fase waarin de kennisontwikkeling zich bevindt, wordt gekozen voor een congres, werkconferentie, uitwisseling, tutorial, podcast, masterclass of workshop. De rol van het lectoraat Youth Spot varieert van initiëren, het (samen) organiseren tot het actief een bijdrage leveren als kennispartner in de vorm van een curriculum, keynote, inleiding, workshop of gastcollege. Insteek is altijd kennis delen en leren van de kennis, ervaringen en vragen van de ander. Vakpublicaties zijn toegankelijk en bedoeld voor het snel informeren van een groot publiek. Voorbeelden van vakpublicaties zijn: artikelen in vakbladen, infographics of factsheets. Praktijkproducten hebben tot doel om studenten, jongerenwerkers, docenten en inhoudelijk deskundigen te ondersteunen in het toepassen van de nieuwe inzichten in hun handelen in contact met jongeren en hun omgeving. Voorbeelden van praktijkproducten zijn: handboeken, methodiekbeschrijvingen en instrumenten. Lesmaterialen zijn bedoeld om vakkennis over te dragen aan studenten en jongerenwerkers. Voorbeelden van lesmaterialen zijn: train-de-trainer modules, illustraties, (reflectie)opdrachten, filmpjes, werkbladen, formats, casuïstiek en webinars.

Wat betreft de doorwerking van kennis als intergraal onderdeel heeft de visitatie van het Kenniscentrum Maatschappij en Recht onder leiding van mevr. Kramer laten zien dat Youth Spot in verhouding tot andere lectoraten scherp aan de wind vaart.

Investering in onderstaande strategieën heeft zijn vruchten afgeworpen. Door samenwerking met een implementatienetwerk borgen we de aansluiting op relevante netwerken in het onderwijs, werkveld en wetenschap op drie niveaus:

- Niveau 1 bestaat uit inhoudelijke deskundigen, interne trainers, en kwaliteitsmedewerkers van de Youth Spot partners. Zij kijken mee met de productontwikkeling en faciliteren de borging van de nieuwe inzichten in de partner-organisaties. (zie bijvoorbeeld de frequente afstemming met de kwaliteitsborgers in verschillende fasen van de werkplaatsen)

- Niveau 2 bestaat uit vertegenwoordigers van netwerken in de sector, zoals Sociaal Werk Nederland, BV Jong, Verdiwel, NJi en Movisie. Zij delen de (tussen)resultaten van het onderzoek met hun achterbannen via hun eigen communicatiekanalen. (zie bijvoorbeeld de deelname aan het Strategisch netwerk Kinder- en Jongerenwerk, waar ook de Landelijke Dag van het Kinder- en Jongerenwerk uit voortkomt)
- Niveau 3 wordt gevormd door individuele jongerenwerkers, teamleiders, trainers, docenten en beleidsmedewerkers van gemeenten die zich door deelname aan bijeenkomsten kunnen informeren en bijdragen aan validering. (zie bijvoorbeeld de bijdrage van Youth Spot aan de bestuurlijke conferentie, 2022). Middels gastlessen bij andere lectoraten (er zijn warme contacten met InHolland, Haagse hogeschool, Hogeschool Rotterdam en Hs Leiden) breiden we de kring van kennis uit. Via gastlessen op universiteiten betrekken we ook academische opleidingen bij de missie van Youth Spot. (er zijn warme contacten met VU, UU, EUR, en Univ Leiden)

Leerkringen, werkplaatsen en persoonlijke betrokkenheid bij onderzoek en innovatie zijn aantoonbaar effectiever wanneer het gaat om het toepassen van nieuwe inzichten en producten in onderwijs en werkveld. Tegelijkertijd is het aantal personen dat kan participeren in projecten beperkt. Daarom ontwikkelen wij diverse producten inclusief hulpmiddelen die het daadwerkelijk gebruik stimuleren (werkbladen, train de trainers, illustraties) en qua vorm en inhoud zijn afgestemd op de verschillende gebruikers. Ook de komende jaren blijft de ambitie het versterken van de doorwerking naar het beroepsonderwijs, binnen de hoge en middelbare beroepsopleiding, maar ook landelijk. Dit omdat het jongerenwerk nog steeds in beperkte mate is geborgd in de nieuwe, brede sociaal werk opleidingen en Youth Spot partners aangeven dat nieuwe studenten minder goed lijken te worden toegerust voor het werken in het jongerenwerk.

Onderzoekers werkzaam bij het lectoraat werken ook in het onderwijs binnen de opleiding Social Work (bv in begeleiding van studentonderzoek). De inzet in het onderwijs wordt in afstemming met de opleiding ingevuld en ligt gemiddeld rond 0,2 fte. Het lectoraat is één van de tien lectoraten van het Kenniscentrum Maatschappij en Recht (KMR), het kenniscentrum van de faculteit Maatschappij en Recht en richt zich in het onderwijs op de bachelor en masteropleiding Social Work en de opleiding Pedagogiek. Daarnaast werkt het samen met het Centre of Expertise Urban Education.

6. Organisatie

Organisatorisch bestaat het Lectoraat Youth Spot tot op heden uit twee cirkels die elkaar gedeeltelijk overlappen en aanvullen:

- Cirkel 1 met als inzet via kennisontwikkeling bijdragen aan de doorlopende professionalisering van het jongerenwerk;
- Cirkel 2 voor de landelijke samenwerking gericht op wetenschappelijk onderzoek naar jongerenwerk (Metz, 2020).

Uit de evaluatie van het voorbije onderzoeksprogramma is gebleken dat meer partners hun jongerenwerkers intensiever willen zien samenwerken en leren in Youth Spot-verband. Bovendien is er bij een aantal partners verwarring ontstaan over de achterliggende (deels inhoudelijke, deels pragmatische) logica en lijkt het erop dat die vanop een afstandje minder goed te volgen is. Dit roept de vraag op of de huidige tweedeling in cirkels nog voldoende tegemoet komt aan de ervaren leer- en ontwikkelingsbehoeften binnen de partnerorganisaties.

Om deze ontwikkeling bij te benen is mogelijk een aanpassing van de organisatievorm aangewezen. De missie van Youth Spot lijkt gebaat bij een uitbreiding van cirkel 1, zodat meer huidige leden kunnen deelnemen aan de jaarlijkse werkplaats van de minor Jongerenwerk in de grote stad. Zo kan ook met meer massa worden samengewerkt aan een hechte learning community. Een andere ontwikkeling is de door corona versnelde opkomst van community based jongerenwerk waar de professionele standaarden nog minder ontwikkeld zijn, maar de praktijkkennis verrijkend kan zijn voor de huidige partnerorganisaties. De opkomst en wens van deze en andere nieuwe partijen om deel te worden van Youth Spot vraagt om een weloverwogen antwoord. Omdat het beroepsveld van jongerenwerk voortdurend in beweging is, doen we er goed aan de structuren van het lectoraat enigszins te laten meebewegen.

Na de zomer van 2023 wordt uit de bestaande partnerorganisaties een commissie 'uitbreiding' ingesteld die de verschillende toelatingscriteria tegen het licht houdt en de mogelijke uitbreidingsscenario's onderzoekt. In afwachting van het advies over uitbreiding, kunnen partner-organisaties uit cirkel 2 die meer willen, hun wens uiten om zich aan te sluiten bij cirkel 1. Om deze commissie op weg te helpen en de discussie te verhelderen zullen een aantal uitbreidingsscenario's worden geformuleerd, met de te zetten stappen ernaartoe en implicaties voor de organisatievorm van het lectoraat. Het is aan de in te stellen commissie uitbreiding om de verschillende uitbreidingsscenario's tegen het licht te houden en voorstellen te doen, rekening houdend met tot nu toe succesvol gebleken criteria als vertrouwdsheid, value proposition, efficiëntie, maatschappelijke opgaven als inclusie en democratisering, financiering en toekomstbestendigheid. De gedeeltelijke herziening van de cirkels heeft ook gevolgen voor de bepalingen in de zakelijke overeenkomst tussen de partners en de Hogeschool van Amsterdam. Voor de meeste organisaties zal dit vergelijkbaar zijn met de huidige bijdrage. Wel zullen de sterkste schouders verhoudingsgewijs een iets zwaardere last dragen. De eigen bijdrage van de Hogeschool van Amsterdam blijft ongewijzigd. Doel is om in de loop van dit onderzoeksprogramma een helder, toekomstbestendig organisatieplan voor het hele lectoraat te presenteren.

Op korte termijn vragen we van alle huidige partnerorganisaties wel reeds om de volgende informatie te verstrekken:

Voor 12 juni 2023 bepaalt elke partnerorganisatie:

- **Hoeveel fte aan jongerenwerk zij aanbiedt op 1 januari 2023**

VOOR DE HULPVRAAG UIT DOMEINVERBINDEND JONGERENWERK ALS JEUGDWELZIJNSWERK

Lectoraat Youth Spot, Kenniscentrum Maatschappij en Recht, Hogeschool van Amsterdam – versie [versie]

© 2023 Copyright Hogeschool Amsterdam

- Naar welke cirkel de voorkeur voor lidmaatschap de komende drie jaar uitgaat.

De situatie tot en met 2022:

- Cirkel 1: Combiwel, perMens, Dock, Stichting JoU, Dynamo, Venzo-Swazoom, Meerwaarde en de Hogeschool van Amsterdam, AM Support/Presikhaaf University (aspirant)
- Cirkel 2: Combiwel, perMens, Dock, JoU, Dynamo, Venzo-Swazoom, Meerwaarde, de Hogeschool van Amsterdam, Am Support Team/Presikhaaf University, Wijkz, Gro-up, Bindkracht 10, Youth for Christ, R-Newt, Participe, De Schoor, The Mall De Baarsjes.

6.1 Positionering

Het lectoraat Youth Spot is één van de tien lectoraten die zijn ondergebracht bij het Kenniscentrum Maatschappij en Recht (voorheen AKMI) van de Faculteit Maatschappij & Recht van de Hogeschool van Amsterdam. Het KMR houdt zich bezig met het zoeken van oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken in samenwerking met wetenschap, onderwijs en beroepspraktijk. Hiermee beoogt het KMR actief bij te dragen aan maatschappelijke innovatie in stedelijke omgevingen zoals Amsterdam en zo een optimale basis te bieden voor de professional van morgen. De faculteit Maatschappij & Recht is één van de grootste faculteiten van de Hogeschool van Amsterdam en omvat naast de tien lectoraten, zeven bacheloropleidingen en drie masteropleidingen. Lectoraat Youth Spot participeert met meerdere projecten in het Centre of Expertise Urban Education van de Hogeschool van Amsterdam.

6.2 Team

De dagelijkse werkzaamheden worden uitgevoerd door het team van lectoraat Youth Spot onder leiding van lector dr. Stijn Sieckelinck. Het team bestaat uit junior onderzoekers, senior onderzoekers, een lector en een ondersteuner en vormt samen een divers gezelschap. We zijn een groep van negen vrouwen en mannen, met verschillende culturele achtergronden, seksuele en levensbeschouwelijke identiteiten, leeftijden, levenservaring, expertise op het terrein van sociaal en pedagogisch werk en ervaring met wetenschappelijk praktijkgericht en academisch onderzoek. De meeste onderzoekers zijn tevens verbonden als docent aan de Ba of Ma sociaal werk opleidingen van de HvA.

7. Historie

Youth Spot is in 2007 opgericht als het onderzoeks- en praktijkcentrum voor *praktijkontwikkeling, professionalisering en profilering van het jongerenwerk in Amsterdam*. Aanleiding is de aanbesteding van het jongerenwerk door de Amsterdamse stadsdelen in 2005. Waar het wel lukte om alertheid te creëren voor overheidssturing en resultaatverantwoording, bleef de gewenste kwaliteitsverbetering uit (Abdallah et al. 2010) . Om het voortbestaan van het jongerenwerk in Amsterdam veilig te stellen, besloten de Amsterdamse jongerenwerkaanbieders en opleidingen sociaal cultureel werk om gezamenlijk aan de slag te gaan met de professionalisering van het jongerenwerk.⁴

De eerste jaren waren nodig om via uitwisseling en oriëntatie op belangrijke ontwikkelingen in de beroepspraktijk een productieve manier te vinden om samen invulling te geven aan de zelf gestelde opdracht (Spierts, 2008). De evaluatie van de samenwerking in de periode 2008-2010 was reden om de focus te verleggen naar *kennisontwikkeling*. Dit op basis van de constatering dat om te kunnen professionaliseren, het nodig is om te weten wat goed jongerenwerk is.

Het onderzoek in de jaren 2011-2013 richt zich vooral op het beschrijven en onderbouwen van bestaande werkwijzen, zoals De Inloop, Ambulant Jongerenwerk en Individuele Begeleiding (zie ook Metz, 2012). Het toekennen van de prestigieuze onderzoeksubsidie Raak pro Talentontwikkeling was een bevestiging van het bestaansrecht van Youth Spot. In 2012 werd het onderzoeks- en praktijkcentrum Youth Spot het eerste, en tot nu toe enige, lectoraat jongerenwerk in Nederland.

In de periode 2014 -2016 kreeg het onderzoek een meer innovatief en fundamenteel karakter. Youth Spot maakte de slag van beschrijvend onderzoek naar bestaande werkwijzen naar ontwerponderzoek dat bijdraagt aan de ontwikkeling van nieuwe methodieken zoals Youth Organizing, Talentgericht Werken en Peer-to-Peer of de doorontwikkeling van bestaande werkwijzen (Meidenwerk). Er werd meer systematisch onderzoek verricht, en waar mogelijk gebruik gemaakt van gestandaardiseerde instrumenten. Ook werd er aangesloten bij de internationale literatuur. Ook organisatorisch ontwikkelde Youth Spot zich. Door verlies van aanbestedingen waren enkele organisaties gedwongen hun lidmaatschap van Youth Spot op te zeggen. Nieuwe partners namen hun plaats in en het lectoraat breidde uit naar de stad Utrecht met het aansluiten van Stichting JoU. Zomer 2015 startte Youth Spot een tweede kenniskring specifiek gericht op landelijke samenwerking in wetenschappelijk onderzoek naar jongerenwerk waar jongerenwerkaanbieders uit Almere, 't Groene Hart, Den Haag en Tilburg zich bij aansloten. De kwaliteitsverbetering en structurele landelijke samenwerking leek zich uit te betalen. In 2016 verwierf Youth Spot twee grote landelijke onderzoeksubsidies: Raak publiek Sterk meidenwerk! en ZonMW Kracht van jongeren(werk).

Tussen 2017-2019 maakte het lectoraat opnieuw een kwaliteitsslag in het onderzoek en speelde het een belangrijke rol in de landelijke profilering van het jongerenwerk. Met longitudinaal vragenlijstonderzoek toonde het lectoraat als eerste de preventieve waarde van het jongerenwerk aan (Sonneveld, Manders & Metz, 2019). Er werd meer *peer-reviewed* internationaal gepubliceerd, drie promoties werden gestart, het lectoraat won de HvA research award 2019 en de aanvraag Raak publiek Jongerenwerk in de Online Leefwereld werd gehonoreerd als tweede in de ranking.

---

⁴ De founders van Youth Spot zijn Stedelijk Jongerenwerk Amsterdam (SJA), Combiwel, IJsterk, Impuls, Roc van Amsterdam, Roc Top, OSA [Ondernemerskring Sociale sector Amsterdam] en de Hogeschool van Amsterdam.

In 2020-2022 is er aandacht voor de pedagogische opdracht van het jongerenwerk, de groeiende praktijk van jongerenwerk op school, de inzet van ervaringskennis en liep het baanbrekende onderzoek naar jongerenwerk in de online leerwereld. Dankzij de samenwerking met Sociaal Werk Nederland, BV Jong, Nederlands Jeugdinstituut, Movisie en Verdiwel worden de bevindingen landelijk verspreid richting beroepspraktijk en beleid en staat het jongerenwerk en het lectoraat stevig op de kaart. Twee nieuwe jongerenwerkaanbieders sloten zich bij het partnerschap aan. Steeds meer organisaties maken hun wens om lid te worden kenbaar.

8. Literatuur

- Abdallah, S. E., Kooijmans, M.J.B & Sonneveld, J. (2016). *Talentgericht werken met kwetsbare jongeren. Ontwikkelwerk, erkenningswerk, verbindingswerk*. Bussum: Coutinho.
- Awad, S., Metz, J., Koops, K. & Sonneveld, J. (2017). *Youth Organizing. Onderzoek naar Youth Organizing als specifieke methodiek van grootstedelijk jongerenwerk*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 4. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Bakker, N., Noordman, J., & Rietveld-van Wingerden, M. (2010). *Vijf eeuwen opvoeden in Nederland. Idee en praktijk 1500-2000*. Assen: Van Gorcum.
- Boomkens, C., Grient, H. van der, Metz, J., Rauwerdink-Nijland, E. & Trijp, K. van (2018). *Kracht van Meiden! Meidenwerk als specifieke methodiek van het jongerenwerk*. Amsterdam: SWP.
- Brinkman, J. (2013). *Voor de verandering. Een praktische inleiding in de agogische theorie*. Groningen/Houten: Noordhoff.
- Custers, A. (2023). *Armoede in een rijk land*. Lectorale rede Hogeschool van Amsterdam. Eburon.
- Dasberg, L. (1975). *Grootbrengen door kleinhouden*. Boom Psychologie.
- Declaration 1st European Youth Work Convention, ghent, belgium, 7-10 juli 2010.
- Declaration 2nd European Youth Work Convention, making a world of difference, brussels, 27-30 april 2015.
- Depaepe, M. (2004). *De pedagogisering achterna. aanzet tot een genealogie van de pedagogische mentaliteit in de voorbije 250 jaar*. Acco. X
- Dijk, T. van, Koetsenruijter, R., & Sieckelinck, S. (2023). *Twee jaar jongerenwerk op Amsterdamse scholen: een onderzoek naar implementatie, doelrealisatie en versterking*. Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot. https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-mr/lectoraatys/eindrapportage-bv150223-2_rkss.pdf?1676549565928
- Donkers, G. (2012). *Veranderen in meervoud. Een driedimensionale kijk op de sociale veranderkunde*. Den Haag: Boom Lemma.
- Dunne, A., Ulicna, D., Murphy, I., & Golubeva, M. (2014). 2. what is youth work? In A. Dunne, D. Ulicna, I. Murphy & M. Golubeva (Eds.), *Working with young people: The value of youth work in the european union* (pp. 53-87). Brussels: IFC GHK.
- ESWRA (2022). *Enhancing and sustaining social inclusion through social work research*. European Conference of Social Work Research, Hogeschool van Amsterdam.
- Fogteloo, M. (2020). 'Het tegenovergestelde van depressie is expressie'. Eva Eger en de weg naar verandering. *De Groene Amsterdammer*, 51-52.
- Gilovich, T. (1993). *How we know what isn't so?*. New York: The free press.
- Jong, J.D. de (2016). *Verkeerd verbonden. Over foute straten en foute systemen*. Leiden: Hogeschool Leiden.
- Jong, J.D. de (2021). *Jeugdcriminaliteit*. Brainwash Talks. NPO: Human.
- Koops, K., Metz, J. & Sonneveld, J. (2013). *We zijn de brug naar zelf aan de slag gaan. Onderzoeksrapport Ambulant Jongerenwerk in de grote stad*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 2. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Koops, K., Metz, J. & Sonneveld, J. (2014). *Want zij gelooft in mij. Onderzoeksrapport Individuele Begeleiding in het jongerenwerk*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 3. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Manders, W., Metz, J. & Sonneveld, J. (2017). *Literatuuronderzoek naar Peer-to-Peer in het jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Marsh, P. (2007). *Developing an enquiring social practice. Practitioners, researchers and users as scientific partners*. Houten: Bohn Stafleu & Loghum.

- Marsh, P., & Fisher, M. (2005). *Developing evidence for social work and social care practice*. London: Social care institute for excellence.
- Metz, J. (2011). *Kleine stappen, grote overwinningen. Jongerenwerk: historisch beroep met perspectief*. Amsterdam: SWP.
- Metz, J. (2013). *De waarde(n) van het jongerenwerk*. Amsterdam: HvA publicaties.
- Metz, J. (2020). Afscheidsrede. Samen bouwen aan de fundering van het jongerenwerk. Hogeschool van Amsterdam. *Uitgesproken op 1 oktober 2020*.
- Metz, J. (2012). Jongerenwerk als werkplaats voor professionalisering. *Journal of Social Intervention* (21): 18-36.
- Metz, J. & Sonneveld, J. (2018). *Methodisch werken in het jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Metz, J. & Sonneveld, J. (2018). *Methodisch werken in het jongerenwerk*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Metz, J., & Todorović, D. (2019). *Opvoeden in de wijk: pedagogische opdracht van het jongerenwerk : literatuurstudie*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, Lectoraat Youth Spot.
- Ord, J., Carletti, M., Cooper, S., Dansac, C., Morciano, D., Siurala, L. & Taru, M. (2018). *The Impact of Youth Work in Europe: A Study of Five European Countries*. Helsinki: Juvenes Print Platform
- Perspectief Jongeren (2023). 3e advies Platform Perspectief Jongeren | Brief | Rijksoverheid.nl.
- Peeters, T.; Smits van Waesberghe, E.; Mesic, A.; Wonderen, R. van & Boutellier (2021). *Van persoonlijke krenking tot vertrouwensbreuk. Verhalen van burgers met gebrek aan vertrouwen in instituties*. Verwey-Jonker Instituut.
- Rumping, S., Metz, J., Awad, S., Nijland, E., Manders, W., Todorovic, D., Sonneveld, J. & Schaap, R. (2017). *Groepswerk. Onderzoek naar Groepswerk als generieke methodiek van het grootstedelijk jongerenwerk*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 5. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Sarti, A., Manders, W., Metz, J. (2019). Voortgezet onderwijs en jongerenwerk: partners in het versterken van schoolcarrières van jongeren. *Jeugdbeleid*, <https://doi.org/10.1007/s12451-019-00200-3>.
- Schaap, R., Todorovic, D., Awad, S., Manders, W., Sonneveld, J. & Metz, J. (2017). *Onderzoek naar Informatie & Advies als specifieke methodiek van het grootstedelijk jongerenwerk*. Portfolio Jongerenwerk: aflevering 6. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, lectoraat Youth Spot.
- Schuilenburg, M. (2015). *Pleidooi voor positieve veiligheid. Bron:* <https://www.socialevraagstukken.nl/pleidooi-voor-positieve-veiligheid/>.
- Schuilenburg, M. & Steden, R. van (red.) (2016). Positieve veiligheid: een inleiding. *Tijdschrift over Cultuur en Criminaliteit*, 6(3), 19-34.
- Sieckelinck, S. (2022). *Professioneel jongerenwerk: een love tori*. Lectorale Rede, Hogeschool van Amsterdam. Eburon.
- Sieckelinck S., & Kaulingfreks, F. (2021). Jongerenwerkers praten mét en niet tégen jongeren over corona. *Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken*. 16 dec. 2021: <https://www.socialevraagstukken.nl/jongerenwerkers-praten-met-en-niet-tegen-jongeren-over-corona/>
- Sieckelinck, S., & Kaulingfreks, F. (2021). *Speelruimte voor identiteit. Samenwerken aan veerkrachtige identiteitsvorming van jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Smith, M. K. (2013) 'What is youth work? Exploring the history, theory and practice of youth work', *the encyclopedia of informal education*, www.infed.org/mobi/what-is-youth-work-exploring-the-history-theory-and-practice-of-work-with-young-people/.
- Sonneveld, J. (2022). *Growth opportunities in professional youth work. Contribution of a multi-methodic approach on the personal development and social participation of socially vulnerable youngsters*. Academisch proefschrift, Hogeschool van Amsterdam.

- Sonneveld, J., Metz, J. & Manders, W. (2019). *De preventieve kracht van het jongerenwerk. Bijdrage aan de transformatiedoelen van de Jeugdwet*. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam.
- Spierts, M. (2014). *De stille krachten van de verzorgingsstaat. Geschiedenis en toekomst van sociaal-culturele professies*. Amsterdam: Van Gennep.
- Todorović, D., Sieckelinck, S., Manders, W., van der Linden, J. and Timmerman, M. C. (2023) Developmental needs of adolescents in the online lifeworld in the context of youth work, *European Social Work Research: 1–18*.
- Ungar, M. (Ed.) (2012). The Social Ecology of Resilience. *A Handbook of Theory and Practice*, 91-98.
- Waal, V. de (2009). Wie de jeugd heeft ... In N. de Boer (Ed.), *CMV in veelvoud. Trendstudies bij Alert en Ondernemend 2.0* (pp. 38–46). Amsterdam: SWP.
- Wilken, J-P. (2023). *The rediscovery of community and the role of Participatory Research*. Key-note presentatie ECSWR Conference, Milaan.
- Winter, M. de (2011). *Verbeter de wereld, begin bij de opvoeding. Vanachter de voordeur naar democratie en verbinding*. Amsterdam: SWP.
- Winter, M. de (2022). Wat herinneren jongeren zich straks van Covid 19? Key-note bijdrage aan de Landelijke Dag van het Kinder-en Jongerenwerk, 17 mei, Amsterdam.